

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 20 " " "
za čet. " 1 " 75 " " "
po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 " 60 " " "
za čet. " 2 " 5 " " "

NAPREJ.

Oznani.
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje:
5 kr., ktera se enkrat,
8 " " " dvakrat,
10 " " " trikrat
natiskne, večje črke pla-
čujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti
kolek (štampelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem
trgu hišna št. 15.

Rokopisi se ne vračujejo.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

Št. 69.

Ta list izhaja vsak vtorek in petek.

Tečaj I.

Zakoni, ukazi in uradno razlaganje o rabi slovenskega jezika v pravnih zadevah.

Ker se je uže toliko govorilo zaradi vpeljave slovenskega jezika v pisalnice; ker se o tej stvari trudimo, kolikor se koli moremo, pa vendar malo, — da ne pravim skoraj nič ne opravimo, da-si imamo zakone (postave), po katerih smemo pravično zahtevati ravnopravnost v pisalnicah: zato podajemo nekaj teh zakonov svojim bralcem, da jih bodo sami lahko čitali, sami lahko vedeli tudi tisti izmed njih, katerim so dosihdob še bili neznani.

A. Občni sodni red 1781. leta.

§. 13. Vsem vdeležnim ljudem in tudi njihovim pravnim zastopnikom ima v njenih govorih rabiti jezik, ki je v deželi navaden, in varovati se je vsega raztézanja (weitläufigkeiten), ponavljanja in vbadanja. — Temu je pridani bil Najviši sklep 27. aprila 1835. leta, občno razglašen po dvornem dekretu 22. decembra 1835. leta, št. 109, ki se glasi tako-le:

1. Ljudje morajo vsem pismom, ktera niso spisana v sodstvenem jezici, ali ne v katerem izmed deželnih jezikov, ktera pa imajo rabiti pri sodstvu v prepirnih ali neprepirnih rečeh, prilagati zanesljive prestave v sodstveni jezik, ali v kateri izmed deželnih jezikov.
6. Prestave tacega tolkovalca (tolmača), ki je pri sodstvu prisegel, mora ta in vsaka druga gosposka vzeti, da so resnične. Vendar se mora dovoliti ljudem, kteri trdijo, da je neresnična kaka prestava, naj dokažejo svojo trditev po naredbah sodnega reda z dvema ali več možmi, ki to reč umejo.

§. 165. Vsaka priča se mora izprašati tako, da ne bode pričujočih strank in družih prič; kar je povedala, to se pa ima, kolikor je mogoče, z njenimi lastnimi besedami zapisati, in po zvršenem pripovedovanju se jej mora dati pisanje, da ga sama prebere, ali pa naj se jej bere, in potem naj podpiše.

§. 166. Ako bi priča hotela, ko se jej bere, kar je povedala, kaj svojih besed premeniti, ali jim kaj dostaviti, to bi se moralo na konci opomniti z njenimi lastnimi besedami; njeni izreki se pa ne smejo premeniti, in tudi se jim ne sme nič pristaviti.

B. Okrožna naredba c. k. notranjeavstrijsko-primorskega apelacijskega sodstva (zbirka štajerskih deželnih zakonov, 30. zvezek, 185. stran.)

„Slavno c. k. pravosodno ministerstvo z dekretom, danim 26. junija, prejetim 1. januarja letošnjega leta, št. 1258., temu c. k. apelacijskemu sodstvu, na poročilo 18. maja 1848. leta št. 6352, kar se tiče rabe slovenskega (windisch) jezika po pisalnicah, naroča, naj se uradnim gosposkam mariborskega

in celjskega okrožja ukaže, da bodo v slovenskem jeziku narejale tista pisma, ki se spisujejo vdeležnim ljudem, če ti zahtevajo slovenski jezik, dalje, da se imajo sicer sodstveni odloki spisovati v nemškem jeziku, da se pa mora vdeležnim ljudem prestava na slovenski jezik dati brez vseh stroškov, če to hoté imeti. To se naznanja vsem poddruženim krajnim sodstvom mariborskega in celjskega okrožja, naj se po tem ravnajo.

V Celovci 6. julija 1848.

C. Red kazenske pravde 1853. leta.

§. 123. Če kaka priča ne zna sodstvenega jezika, sme brez tolkovalca izpraševana biti samo tedaj, kadar preiskovalni sodnik in tudi zapisovalec dovolj znata tisti jezik, ki ga priča govori. Kadar se kaj tacega primeri, tedaj se mora zanesljivo v sodstveni jezik prestavljen zapisnik priložiti pismom.

Sicer se pa mora k izpraševanju poklicati tolkovalac, ki je prisegel, in v zapisnik se mora postaviti vsako vprašanje in vsak odgovor v jezici, v katerem se izprašuje priča, in tudi v prestavi na sodstveni jezik. Tolkovalac sme tudi sam zapisovati.

§. 184. Vsacemu izpraševanju se mora narediti zapisnik. Če obdolženec ne zna sodstvenega jezika, ali če je gluh ali něm, naj se ravna po naredbah §. 123. in 124. Če se privzame tolkovalac, takrat je treba najprvo zapisovati vprašanja v sodstvenem jezici, in precej zdolaj prestavo od besede do besede, tako tudi odgovore najprvo v jezici, ki ga govori izpraševanec, precej zdolaj pa v prestavi od besede do besede.

Izpraševanec sam mora podpisati vsako póló zapisnika, ali če ne zna pisati, naj naredi znamenje svoje roke; na konci vsega zapisnika morajo izpraševančev podpis ali njegovo znamenje s svojim podpisom potrditi sodni uradniki in sodne priče, ki so pri izpraševanju.

D. Naredba slavnega pravosodnega ministerstva višemu deželnemu sodstvu v Gradcu in v Trstu po služabnem izreku v avstrijskem državnem zboru 17. marca 1862. leta, s katero se je ukazalo:

1. Da morajo sodstva, kadar imajo razpravek z ljudmi, ki znajo samo slovanski jezik, izpraševanje obdolžencev in tudi izpraševanje prič v kazenskih rečeh, kar koli je mogoče, zapisovati v slovanskem jezici, in vsaj odločljive dele tega, kar je povedal obdolženec, in kar so povedale priče, v slovanskem jezici postavljati v zapisnik.

2. Da se morajo zapisniki o prisegah, če so prisegli slovanski ljudje v slovanskem jezici, po mogočnosti narejati vselej v slovanskem jezici, in da se morajo vsaj prisežne besede v tem jezici postavljati v zapisnik.

3. Mora se gledati, da pri kazenskih in končnih razpra-

vah s takimi obdolženci, ki znajo samo slovenski jezik, opravljajo službo take sodstvene osebe, taki državnopravni uradniki in zagovorniki, kateri popolnoma znajo slovanski jezik, da se torej razpravlja v slovanskem jezici, in da se na znanje dá razsodba in po mogočnosti tudi njeni vzroki v tem jezici.

4. V imenovanih deželnih delih imajo sodstva take vloge, ki se podajajo v slovanskem jezici, prejemati, in kolikor je mogoče, slovanskim ljudem odpise o tem dajati v slovanskem jezici.

5. Ako bi se pokazala potreba, dovoljeno je, da se omislijo potrebni natisnjeni obrazi v slovanskem jezici za vsakovrstne pozive, za varstvene (vormundschafts) dekrete, za obljubne zapisnike, za zapise po mrličih, za razglase in za manjše, vedno enake odloke, in da se po teh obrazih odpravki dajo slovanskim ljudem v slovanskem jezici.

Te določbe so se dale poddruženim sodstvom, da bi se po njih ravnala, in tudi se je ukazalo, da se ima, ko se dajejo službe, po slovanskih deželnih delih posebno gledati na znanje slovanskega jezika, in da se tudi v tem zmislu priporočila dajo za tiste službe, katere je pravosodno ministerstvo sebi pridržalo, da vá-nje postavlja služabnike.

o Slovenska matica.

„Slovenski Prijatelj“ je prinesel 15. dan julija meseca sestavek, v katerem pravi, da potrjuje vse, kar je bil „Naprej“ spisal o knjižnem jezici južnih Slovanov, da pa vendar svetuje, naj v Ljubljani ne ustanavljamo svoje „slovenske matice“, ampak naj se raji združimo s „hrvaško matico“ v Zagrebu, ki bi potem bila matica vsem južnim Slovanom; slovenski domorodci pa naj podpirajo, bodi si z novci ali peresom, kolikor morejo, družbo sv. Mohorja. Temu spisu smo bili namenjeni odgovoriti že v zadnjem listu v sestavku: „še nekaj v zadevah odprtega pisma;“ ali prostor nam je branil, in zato denes izpolnjujemo svojo dolžnost, kajti audiatur et altera pars nam se zdi velika potreba, vzlasti pri tako važnih zadevah, kakoršna je „slovenska matica.“ — Morda je kaj celó taci hralcev, kateri še ne vedo, kaj je prav za prav „matica.“ Tem naj povémo, da „matica“ je družba rodoljubih/mož, ki zlože toliko novcev, da se nabere iz njih taka istina (kapital), kakoršne je treba, da „matica“ potem lahko kupuje dobre rokopise, ter na svetlo daje ob svojih stroških knjige, katere se potlej razprodade. Drobnejše nam bode osnovo „slovenske matice“ mogoče razbistriti svojim bralcem še le tedaj, kadar bodemo pred seboj imeli njena pravila. Za zdaj pa opominjamo samo to, da komur so količkaj znane zgodovine in koristi slovanskih, posebno pa češke matice; kdor količkaj vé, kako se zdaj godí našemu slovstvu: mora pritegniti, da bi „matica“ nam ne bila samo koristna, ampak da nam je tako potrebna, da pravi rodoljubje uže dolgo po njej vzdihujejo. Mnogo bi se med nami uže bilo prav gotovo natisnilo koristnega, kar nikoli ni zagledalo belega sveta, ker pisatelj ni mogel ob svojej mošnji plačati tiskarnih stroškov, založnika pa tudi ni mogel najti, ker založniki so trgovci, ki ob svojih dohodkih živé, in tudi plačujejo potrebne si delavce, ki tedaj najraje zalagajo take reči, za katere dobro znajo, da morajo pri njih imeti gotov dobiček. Morda bi me kdo utegnil zavrniti: kje pa so tisti slovenski rokopisi, ki željno čakajo tiska? Povedite nam jih! Odgovor je, da vsacega posebej imenovati je prvič nepristočno, drugič pa tudi nemogoče; ali ko bi tudi med nami dan denes ne bilo nikjer čisto nobenega tacega rokopisa, vendar lahko rečemo,

da se mnogo slovstvenih plodov zamori v kali, ker pisatelj dobro vé, da ne bode mogel natisniti, kar bi rad spisal; čemu bi se torej nepotrebno trudil? Največe število ljudi, med kterimi nahajamo tudi najbistrounejše, najpoštenejše može, niso taki, da bi sedli in pisali, potem pa, kadar bi se zvršil rokopis, dali ga natisniti v svojo izgubo, ali pa položili ga v skrinjo, naj počaka ugodnega časa, v katerem pojde stavcu v roko, in če tega časa tudi ne bode, dokler še živí pisatelj, naj se natisne po njegovej smrti: ampak človek bi rad videl na svoje oči, kak nastopek ima njegov trud; veselil bi se rad česti, katere je tudi zares vreden, če je kaj izbornega spisal; tudi bi se ne branil dobička, ako bi ga mogel kaj imeti. Ne pozabimo dalje, koliko je znanstvenih stvari, o kterih bi ta ali uni pisatelj dan denes lahko spisal imenitno, vsemu narodu koristno knjigo; naj pa rokopis te knjige shrani v predal, ki naj ga po desetih letih zopet odpre, da prebere svoje delo, pa bode videl, da so uže drugi boljše povedali vse to, kar je nekdanj on premišljal in pisal; da je premnogo reči, za katere se zdaj po pravici sodi čisto drugače, nego je on sodil, ko je pisal — delo je tedaj ostarélo, v ogenj ž njim! ker se več ne smé pokazati med ljudi, kajti bilo bi tako smešno, kakor človek, kateri bi dan denes hotel priti h kakej svečanosti oblečen, kakor so se nosili pred sedemdesetimi leti. Če so mu pa morda zdaj okolnosti ugodnejše, da torej lahko ob svojih stroških natisne knjigo, katero vsekakor hoče dati na svetlo, kaj mu je početi? Še enkrat jo mora predelati od konca do kraja, kar mu prizadeva skoraj toliko truda, kolikor čisto novo pisanje. Pametni ljudje to vse premislijo, zato pa tudi raji čisto nič ne pišejo, ako ne morejo ob svojih stroških v déžl poslati svojega duševnega poroda. Ali rekel bi kdo, v desetih letih je poprej imenovani pisatelj izpoznal, da se zdaj po pravici sodi o mnogih stvaréh čisto drugače, nego je on sodil; torej se je v tem času vendar le pisalo in tiskalo, in znanstvo je napredovalo. Pač se je pisalo in tiskalo; pač je napredovala tudi omika: toda koliko počasnejše! Če je več dobrih delavcev, spešneje gre vsako delo od rok. Dalje moramo opomniti, da taka družba, ki je nalašč osnovana, da bi z dobrimi spisi izobraževala narod, knjige prodaja tudi mnogo v boljši kup, nego drugi založniki, kateri iščejo pri bukvah samo svojega največjega dobička. Ni torej dvomiti, da je „matica“ prav vsacemu slovstvu, vzlasti če objemlje menj bralcev, jako dobra, zeló koristna, Slovincem pa tako potrebna, kakor je slepec potreben vida. (Konec prih.)

Dopisi.

Gk. od Š—Petra pri sv. Gorah. — Res je res, da Slovenci so zaostali v blagosti in omiki samo zato, ker so se toliko časa branili nemščine, tako mi je odgovarjal gospod, ki je zapazil, da so luknjice slovenskega kruha polne nemškega duha. Odgovoril sem mu: inimicus sem causae; váša beseda pa ni trda, kakor hrastove grčee; ali hujšo besedo hočem pregovoriti sam jaz ljubim svojim domačinom, ker vi ne znate prav zagovarjati sami svoje reči. Slovenec se je pri nas jako rad učil nemščine; hoče jo celó dosihdob sem ter tje imeti po učilnicah; branil se je tod ni še nikoli, ker je prepohleven; vendar ga ni bilo v tisoč letih mogoče ponemčiti. Da torej Slovenec ni še ponemčen, tega ni kriva niti njegova trda glava, niti njegovo trdo srce; ampak tega je kriv trdovrati narodni duh, ki se povsod évrsto ustavlja tujemu duhu. Da bi vendar ne bilo narodnega duha! Ali potem bi tudi ne bilo nemškega duha, in zopet bi ostalo, kakor je bilo. Slovenec torej ni kriv, da je zaostal v omiki; njegova krivica je

samo to, da je rojen Slovenec, a ne Anglež, Francoz, Nemec itd. Najbližje vprašanje bi torej bilo: ali ni mogoče tudi nam Slovencem — da, Slovencem! priti do one omike, one blagosti, ktero uživajo drugi narodje okoli nas? Gotovo da, samo, ako nam je pamet in volja. Pri naših kmetih pa skoraj ne najdeš niti unega, niti tega. Ne da bi šel krajšim potem iz Ljubljane na Zidan most, idem rajši čez Novo mesto in Brežice, in potem se vrnem v Krško, od koder ob Savi prisopem nazaj na Zidan most; ne da bi kar po slovenščini iskal svojega namena, svoje izobraženosti, lotim se poprej nemščine, da bi potem ž njo korakal do omike. Dokler se pa nemščine dobro naučim, ni me več na svetu. Zato ne morem po tem poti nikoli priti do one blagosti, one omike, ktero imajo Angleži, Francozi itd. Prvo se je torej prepričati, da ni treba nemškega jezika, da bi se kdo naučil dobro orati, ali da bi dober človek bil, ker sicer bi Nemci morali biti v vseh rečeh najpametnejši na zemlji. Ako bi se pa nemščine hoteli učiti za to, da bi potlej napredovali po nemškem jeziku, tedaj bi vam raji svetoval, da se učite angleškega jezika, v katerem je marsikaj zanimljivega, česar celó Nemci nimajo. Da nas kdo napek ne razumeje, opominjamo, da zdaj govorimo samo o kmetu, ki je pri nas vendar le tajč, le tajč; ako pa dobi pisemce iz urada, pa léta od soseda do soseda, povpraševáje: „kaj pa je pisano? Razlôži mi to „cuštelenko!“ Tako gubi kmet čas in novce po nemškem jezici. Res morda tudi ne bi razumel gladkega, slovenskega jezika, ker so ga nikoli ni učil, kakor neizobraženi nemški kmet ne umeje visoke nemščine. Ako vprašaš kacega kmeta med nami: „ali tu prebirate kaj slovenskega?“ odgovarjal ti bode: „sn v šulo hudo (hodil), pa se nisl nôč netičo, zetu ke smo se le tajč večile.“ Reci mu dalje: pa vendar slišim, da sosed prebira „Novice,“ in odgovori ti: „se ve de on zestope tisto hrvačko spraho, ki je v Celji v šulah bio; tu pa ze nas ni.“ Če ga zavrneš: „pa ko bi tudi vi prebirali „Novice“ ali „Naprej,“ potem bi si pristorili, kar so zamudile učilnice,“ reče: „be be vendar be; pa takémé kméte tu ne sode, mi muremo se večite nemško, zetu, ke nam s kanclije nemške liste pošiljajo. „Ako ga na to podučiš: „mislim pa, da bi večja pravica bila, ko bi se uradniki učili našega jezika, nego da bi se ves okrog učil njihovega, in vi to lahko zahtevate, ako vam je drago, zato, ker je presvitli cesar podaril ravnopravnost vsem narodom, to se pravi, da ima naš jezik veljati prihodnjič po uradovih toliko, kolikor nemški; torej ste sami krivi, če morate v ovinke tehati od nemila do nedraga z nemškimi dopisi ali „cuštelenkami,“ — pravi: „prev že mate, pa vendar kmet ostane kmet, gospud pa gospud; zetu ne veljá kmečka slovenska špraha nikjer nôč.“ Kaj mu hočeš potem reči družega, nego: „vidim res, da vam je najboljšje, da se držite pluga, pa da ne pozabíte vinske trtice; družih skrbí nimate, zato lahko nôč, dokler se vidimo drugo!“ — Resnica je, da razun gg. duhovnikov nahajam same „Novice“ le pri dveh kmetih, ki jih pridno bereta, pa sta tudi prijatelja občinskih zadev. Prostega kmeta vleče samo lastni dobiček, zato je treba, da se razumni možje poprimejo delovanja, ki bode tudi na korišt bolj boječim kmetom. Uboštvo in bojzljivost se enako družiti, kakor bogastvo, ponos in bramba svoje veljavnosti. Zato se mora zboljšati telesni in duševni stan prostega kmeta, in vidi se torej, kako nam je treba pametnih županov, kateri znajo obéne zadeve, kateri jim pa tudi želé ustrezati. Ker nas vleče neka nepamet na krivo stezo, ne pridemo do svojega namena, do višje izobraženosti niti po slovenskem niti po nemškem poti. Zato, in le zato zaostajamo v materijalnem in duševnem napredku. Vendar, kadar se bode v narodnih učilnicah slovenščina učila tako, kakor jej gré; kadar bodo posebno po-

navljajoče učilnice nekaj dalje sezale: tedaj mislim bode tudi kmet prebiral vsaj one knjige, ki so nalašč njemu pisane. Sicer pa ne veljá nič vse pisarjenje in pravljanje. Upajmo, da tudi v naše kraje pride narodna navdušenost; da bode tudi po selih in prostih vaséh kmet vedel tujcu odgovarjati, da je „Slovenec,“ a ne „bindišar!“

Iz Štajerske. R. B. — II. Črtice o Prekmurcih in njihovem govoru. — V tem spisu moram tudi mimo gredé povedati, kako preminja Madjar imena naših vasi. Razun Cankove so v tej župi še te-le vasi: Beznovci, Črnci, Brezovci, Domanjci, Korovci, Lemerje (Lehomer), Puzevci, Skakovci, Topolovci. Namestu: „ovci“ deva Madjar „óc,“ na pr.: Brezocz, Topolocz. Ker menda ni vsacemu znan madjarski pravopis, naj se tu povedó razlike: cz = c, es = č, sz = s, s = š, zs = ž, ny = nj, ss = š, gy = dj = dž. — Cankovska okolica je lepa in zeló prijazna; proti Štajerskej ima krasne griče; po spodnjem kraju, posebno po ravnini, je tudi rada blatna, kakor Haloze. Zapisnike duhovni pišo po latinski ali madjarski, ne po slovenski, kakor tudi pri nas ne. Od tod se ide kraj štajerske meje v Prtočo (k sv. Heleni) po lozih in med vinskimi gorici. Razne reči sem izpraševal po poti svojega voditelja, cankovskega župnika brata, ki je ono leto bil dovršil tretji gimnazijski razred v Körmendi, in zvedel sem, da se ondi pravi „kitici“ (pušelju) „korina,“ menda iz „corona?“ „bašti“ je = omnino, kakor na murskem polji iz „báhn“ in „ti,“ bregušam se veli „pletene,“ „za gosпода Marka sem hodil v školo,“ kakor v Halozah, pa ne: „za časa gospoda Marka,“ ker to je ponemčeno; „sameričiti“ = bašnjeti. „Dj“ se povsod lepo izgovarja, na pr.: „rodjen.“ Govori se dalje: „ne trebé,“ hlapica = dekla, „poprimáč“ = geländer, „gat“ in „zajéza“ = damm (tudi madjarski je „gat“ = damm); „jelič“ = smreka, „plastic“ = navil, kar je v Halozah lonec, „droselj,“ rodilnik „droslja“ = andresel, hrmelj. Uže dalje sem poznal sicer to podrečje iz njegovih knjig; ali nikdar bi se ne bil nadjal tolike obilice in gladkosti v izrekih, posebno pa ne narodne izvirnosti; zato imenujem to krajino najklasičnejšo slovensko zemljo. Vinski hribje so jako našim podobni, tudi vinstvo se obdeluje, kakor pri nas; kleti po vréh so navadno leséne, skoraj nikjer ne pod zemljó, torej pa tudi ni mogoče, da bi se več let vino ohranilo tako dobro, kakor je bilo iz početka; ali to jih mnogo ne skrbi, ker delajo kakor, razun malokterih, tudi naši Holožanje, ki uže jeseni ali zimi, gotovo pa s pomladí to skrb izročajo kupcu za bankovce. Ako si Gormanje hoté dobiti skorjico kruha, hodijo v ravnino ali na polje, ali pa celó na Madjarsko na mlat, kakor vrhovci in viničarji iz ljutomerske okolice na mursko polje, v Središče ali pa v Bezjačko, Holožanje pak po navadi na Hrvaško. Logovi so precěj ubožni; v prvej vrsti je smrečje, nekaj hojk ali jel in brezja, malo bukovja in hrastja. Ko z voditeljem prideva v Prtočo, oglasiva se gosподu župniku, ker tod, kakor skoraj po vsem tukajšnjem slovenskem okrožji ni gostilnic, kakoršne so po drugod; človek mora biti rad, če sem ter tje najde kozarec vina in košček kruha; zato se pa ne dá preceniti gg. duhovnikov gostoljubje in postrežnost, ki vse preobilo nadomésča. Tudi pa malokdaj potnici ljudi nadlegujejo po teh krajih. Prišedši na pokopališče, zapazim na križih slovenske napise, ktere je po svojej modrosti osnoval prost seljak: „počiva sladko v ladnej zemlji brezi trüda, brezi skrbí do dneva, kda na sodbi bomo se pa videli. Oh človek! preštij ete rejči grobne, napišejo se tebi tu spodobne.“ Nekteri grobje uže tudi kažejo nemško besedo, skoraj vselej pokvarjeno, ker na štajerskej meji nekteri neslano lomijo nemščino, kakor na pr. v Grčincih, katerim pravijo Jergelsdorf; druge vasi pak se imenujejo: Kra-

šič, Ropreča, Večeslavci itd. Na tem pokopališču imajo protestantje svoje mesto brez katic ograj vmes. Kakor nama je pravil g. župnik, ob nedeljah ti ljudje tudi hodijo v katoliško cerkev k sv. maši, ker je njihova molilnica precej daleč od tod, pazno poslušajo božjo besedo, celo „zbirico“ prinašajo; samo k spovedi se vé da ne hodijo, razun veliki petek v svojo bogomoljo, da prejmo občno odvezo po svoji veri. Če jih kdo vpraša, zakaj ne prestopijo k katoliški veri, odgovoré: ker so tako živeli naši roditelji, dedje in prededje, zato se jim nečemo tudi mi izneveriti; vidi se torej, da so le iz podedovane navade drugóverci; ali sicer se pa katoličanje in protestantje vzajemno ljubijo, kakor je spodobno sinovom iste matere Slave. Na večer smo se pri dobri kapljici pogolčevali (pogovarjali) o napredku in gibanju našega slovstva, katero je precej trdno začelo korenike zasajati tudi po teh krajih. Marsikje nahajaš posebno pri mlajših duhovnih „Slovenskega Prijatelja.“ Priporočen jim je bil ta list, ki jim zelo ustreza, samo naj se ne poprimejo nekterih besed, ki se v njem beró. Razun družih tujk črté posebno čisto nepotrebno besedo „gnada“, ktero je res v spodnje štajerske kraje vpeljalo duhovstvo. Od svojega očeta nikoli nisem čul te besede. Uže čuda tujega smo zavrgli, zakaj pa ne bi še te nepotrebne? Nekteri naših gospodov brž menijo, da je iz korenike „gn“ in primetka: „da“; ali uže „Novice“ so lani bile dokazale, da slovanski jezik nima korenike „gn“. Gotovo je, da „gnada“ izvira iz nemškega „gönnen“, od koder je tudi „gunst“, kar se tudi pomeni čisto priléga. Prava naša beseda za to je „milošča“, kakor se govori povsod po Prekmurskem in okrog Ljutomerja; ali pa tudi „milost.“ (Dalje prih.)

Važnejše dogodbe.

Ljubljana. „Novice“ oznanjajo, da je končno razpravo o prestopku zanemarjene skrbi pri tisku zoper njihovega vrednika odločilo c. k. deželno sodstvo na 2. dan septembra, ko je c. k. više deželno sodstvo v Gradcu izreklo, da ne izpozna pregreška zoper §§. 309. in 310. kazenskega zakona v toženem dopisu „iz savinske doline.“

Dunaj. Novčno ministerstvo razgláša, da je bilo do konca julija letošnjega leta za 9.526.881 gld. novčnih listkov med ljudmi.

Češka. Češki deželni odbor je kupil knjižnico rajnega Šafarika za 20.000 gld. Ta knjižnica ima sloveče, dragocene knjige.

— Gosp. Juli Greger je 27. dan t. m. prebil svoj zapor desetih mesecev.

Moravska. 25. dan t. m. se je pričela v Brnu slovanska svečanost, h kterej so uže 24. dan t. m. prišli Palacky, Rieger in Klavdy.

Tirolska. Časnik „Tyroler Stimmen“ pravi, da tridentinski knez-vladika ni dobil od ministerstva svaréčega pisma zaradi svojega pastirskega lista.

Ruska. V Varšavi zdaj posebno mlade ljudi po ulicah prijemljó, ker bi radi zasledili, kje je prav za prav tista narodna vlada. Preiskavali so uže iz tega namena po hišah, pa vse zastonj. Da ljudi lové po ulicah, to se je bil domislil policijski komisar Drozdovič, ki so ga pa uže zabodli Poljaci v neke kavani.

— Narodna vlada se pripravlja na zimsko vojno.

— 9. dan t. m. je bila pri Malvi bitva med 1000 Rusi in 2000 vporniki, kateri so izgubili do 200 mrtvih, in 38 ujetih, pa dosti streliva in orožja. Vojskovođ Bogovut je 12. dan

t. m. pri Magnušovu zmogel vpornike pod Jasinskim, ki so izgubili 155 vojakov, mnogo orožja, streliva in konj.

Pruska. „Nordd. Allgem.“ razgláša pismo ministra Bismarka gosp. pl. Sydowu v Frankfurtu. V tem pismu Bismark pravi, da nasvetovano preobraževanje nemške zveze ne ustreza niti pravičnim koristim pruskega kraljestva, niti nemškemu narodu; da Pruska, ako bi prišla v Frankfurt, morala bi se iznebiti svoje veljave, ktero ima od svoje moči in zgodovine v družbi evropskih držav, in prišla bi v nevarnost, da bi krepost svoje dežele v službo dajala namenom, ki ne ugajajo deželnim koristim.

Frankfurt. Saksonski kralj je od pruskega kralja prinesel pismen in usten odgovor. Pismeni se opira na to, kar je rekel pruski kralj Nj. veličanstvu Francu Jožefu v Gasteinu, da zaradi slabega zdravja ne more priti v Frankfurt, in da misli, naj bi se najprvo ministri posvetovali o preobraževanju nemške zveze, in ustni odgovor pristavlja, da je kralj pripravljen v Draždane poslati tudi svojega ministra, ako jih pošljejo vse druge nemške vlade.

— Bil je v vladarskem zboru sôglasno potrjen prvi člen, ki govori, kako naj bi se razširil namen nemške zveze.

— Saksonski kralj je nasvetoval, naj bi se zbornica zveznih poslancev sešla vsako leto, pa ne vsako tretje leto, kakor svetuje črtež.

— Sôglasno je potrjeno pismo grofa Rechberga, ki svetuje, kako bi se dal vladarski zbor poprej izvršiti.

— V zveznem voditeljstvu imajo prve tri glasove: Avstrija, Pruska in Bavarska, četrti glas pa imajo: Saksonska, Hanoveranska in Württemberška, ki se bodo vrstile v tej časti; peti glás pride tistemu, kogar izvolijo druge države. Vladarji so se ustavljali, posebno hanoveranski, temu, da bode Bavarska imela tako čast, kakoršno vélike države.

— Vladarji so imeli uže štiri seje; zadnji sti bili 24. in 25. dan t. m. Govorilo se je o voditeljstvu in prvosedstvu; toda časniki še nič prav ne vedó, kaj se je sklenilo; toliko je pa vendar gotovo, da se vladarji dobro zlagajo v svojih mislih.

— V poslanskem zboru je 298 poslancev.

— Nj. veličanstvo Franc Jožef se snide z angleško kraljico, predno se vrne na Dunaj.

— Nj. veličanstvo neki da je povabilo vse zbrane vladarje, naj jeseni pridejo na Dunaj, in več povabljenih vladarjev je pre obljubilo, da pride.

Nizozemska. V Mecheln-u imajo katoličanje velik zbor, ki vzlasti namerjava, da bi se osnoval in tiskale dobre katoliške bukve in časniki. 19. dan t. m. je bil posebno živ razgovor, kako bi se osnoval mednarodni časopis, kateri bi se ustavljal nekatoliškim listom. Tudi se je govorilo, naj bi se katoliškim časnikom prepovedalo razglášati gledališčne liste, naj bi se dalje branilo ob nedeljah delati vrednikom in tiskarjem katoliških časopisov; ali oba nasveta sta bila jako izpodkopavana.

Popravek. V zadnjem „Napreji“ na 272. strani na družem razdelku od zdolaj gori v 8. vrsti beri: M. Gregoračeva namestu: M. Gregoričeva.

Loterija 26. avgusta 1863.

Dunaj: 16, 71, 50, 11, 3.

Gradec: 57, 85, 13, 44, 79.

Dunaj 27. avgusta. — Nadavek (agio) srebru 11.25.